

УДК 802.0:803.0:800.8

НОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ СЛОВНИКОВОГО СКЛАДУ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Лісогуб Л. І., ст. викладач

Краматорський економіко-гуманітарний інститут

Стан суспільства впливає на мову. У соціально-економічному плані мова пристосовується до змін умов в житті суспільства, його ідеалів, установок, цінностей. Мова чутливо реагує на соціально-економічні процеси. Вплив цих факторів на мову має опосередований характер [5, 40].

Поява нової лексики в мові – наслідок економічного, правового, політичного, фінансового та соціального розвитку на новому рівні в умовах нових міжнародних відносин.

На цей час у сучасній німецькій мові спостерігається підйом процесу запозичення і активізація англійської лексики у сфері економіки у зв'язку з високим розвитком американського бізнесу.

Запозичення – один із шляхів збагачення лексики кожної мови. Нові, ще не зафіксовані словниками слова одержали широке розповсюдження під впливом певних соціально-економічних відносин.

Поповнення лексики – історично неминучий процес, необхідний для того, щоб на кожному етапі свого розвитку мова відповідала потребам суспільства в спілкуванні, у закріпленні результатів пізнання дійсності, розвитку і збагачення культури народу, у тому числі унаслідок економічних, політичних, культурних та мовних контактів з іншими народами.

“Лексика – єдина область мовних явищ, де сам зміст культури (даного колективу в дану епоху) відображається більш чи менш посередньо. Ось тому тут скоріше всього (навіть у межах мови одного і того покоління) може виявитись результат соціально-економічної мутації” [1, 140].

Численні англійські запозичення в німецькій мові займають провідне місце. Ці слова відносяться до важливих семантичних груп, які означають фундаментальні поняття в економіці:

- банківська справа: das Banking, die Gross-rate, das Floating, floaten, der Over-the-countermarket, der Stock;
- біржова справа: die Scalping operations, die Devaluation, die Exchange, fixen, der Fixer, die Stock-Exchange, der Stockjobber, die Stock – Exchange;
- маркетинг: das Re-issue, der Researcher, das Desk-Research, das Marketing-mix, das Marketing-Research;
- менеджмент: der Point of sale, der Road-manager, der Sales-manager, das Topmanagement, der Topmanager, die Supervision, der Tallyman;
- реклама: der Poll, das Direct-Mailing, das Display, der Eyecatcher, das Gadget, der Impact, das Mailing, der Mediaman, das Merchandising, die Publicity, der Sandwichman, der Slogan;
- оподаткування: das Roy alty, die Surtax;
- фінансування: das Deficit-spending, das Factoring.

Деякі запозичення розширили своє значення і змінили стилістичне забарвлення. Прикладом може бути слово Sandwich das (auch: der); - s.od. – [es.], -s od. – es [...is] (auch – e), у німецькій мові воно має п'ять значень:

- 1.doppelte, mit Käse, Schinken o.a. belegte Weißbrotschnitte.
- 2.(österr.) belegtes Brot, Brötchen.
- 3.Kurzform von – Sandwichmontage.
- 4.Belag des Tischtennisschlägers aus einer Schicht Schaumgummi o.ä. u- einer Schicht Gummi mit Noppen.
- 5.auf Brust u. Rücken zu tragendes doppeltes Plakat, das für politische Ziele, für Produkte o.ä. wirbt. [2, 609]:

Наприклад, запозичене слово *der Transfer* має в англійській – лише три, в німецькій мові - п'ять значень [2, 770]:

1. *Zahlung ins Ausland in fremder Währung* – оплата, сплачування, платіж за кордон в іноземній валюті;
2. *Übertragung* – перенос, передача (псих., пед.);
3. *Überführung, Weitertransport* – перевіз, переведення (куди-небудь);
4. *Wechsel eines Berufspielers (Sport)* – зміна, заміна професійного гравця (спорт.);
5. (*Sprachw.*) *positiver Einfluß der Muttersprache auf eine Fremdsprache* – (лінгв.) позитивний вплив рідної мови на іноземну мову.

Нова спеціальна лексика широко представлена субстантивними термінологічними одиницями у формі словосполучень, компонентів, абrevіатур. Це свідчить про продуктивність синтаксичного, морфологічно-синтаксичного способів творення досліджуваної сфери.

1. Як перший чи другий компонент нових слів або термінологічних словосполучень часто виступають іменники *der Manager, der Investment*:

- *der Brand-Manager, der Fonds-Manager, der Produktmanager, der Roadmanager, der Sales-Manager, der Topmanager, der Risiko-Manager, der Pazifik-Fondsmanager*;

- *der Investmenttrust, das Investmenthaus, das Investmentpapier, das Investmentgeschäft, das Investmentgruppe, das Investmentgesellschaft, der Investmentprozeß, das Investmentzertifikat*.

2. Запозичення прикметників зустрічається рідше:

big, clever, instant, inzentiv, reflatinär, small, smart, soft, transferabel, unfair.

Необхідно виділити складні прикметники, у яких один із компонентів є докорінно німецьким:

teamfähig, trustartig, computergestützt.

3. Високопродуктивними виявляються словоскладення і складноскорочені слова:

der IG-Metall-Chef, das US-Business, das US-Investmenthaus, das Scanti-Drogeriemarkt, das Discountmarkt, der toom-Baumarkt.

4. Слово *Computer*, словосполучення *Personal Computer* або абrevіатура *PC* є одним з компонентів складних слів:

der Computerausdruck, das Computerbild, die Computerdiagnostik, computergesteuert, computergestützt, die Computerkriminalität, die Computerkunst, das Computerspiel, Computertomographie, computerunterstützt, der Computervirus;

das PC-Geschäft, der PC-Markt, das PC-Systemhaus, die PC – Kenntnisse.

5. Серед представленої лексики можна зустріти складні комбінації, які мають як основне слово німецького походження:

das Clearing-Verfahren, das Clearing-Verkehr, der Charterflug, das Dollar-Yen-Verhältnis, der Computer-Fachmann, das Swiss-Life-Angebot, der Konzernanschluß, die Trendmeldung, die Trendwende, die High-tech-Spielweise, das Management – Deutsch, das Round-table-Gespräch, das Spotgeschäft, der Spotmarkt.

6. За компонент нових термінологічних одиниць часто використовують такі словотворчі засоби як:

а) числа:

1-, 2- und 5-Cent-Münzen,

10 -, 20 - und 50 - Cent-Münzen,

1- und 2- Euro- Münzen;

б) абrevіатури:

CDI Abk. für Center for the Development of Industry (Zentrum für industrielle Entwicklung);

PR Abk. für die Public Relations (Bemühungen eines Unternehmens);

V.S.O.P. Abk. für very special old pale oder very superior old product (Bezeichnung für Kognak oder Weinbrand);

cf – cost and freight: “Kosten u. Fracht” (Klausel im Überseehandel, nach der Fracht – u. Versandkosten im Preis eingeschlossen sind);

cif – cost, insurance, freight: “Kosten, Versicherung u. Fracht” (Klausel im Überseehandel, nach der Fracht – Versicherungs – u. Verladekosten im Preis eingeschlossen sind);

ECU; Ecu, m., Abk. von European Currency Unit, fiktive europäische Währungseinheit in der Europäischen Gemeinschaft;

EASI (Easdag All Share Index).

Ріст кількості буквених аббревіатур пов’язано з процесом раціоналізації мови.

Група запозичень отримала морфемне переоформлення на ґрунті адаптації:

engl. to fix, to float, to lease, to manage, to pool, to push, to soft, to transfer, to trand,

нім. fixen, floaten, leasen, managen, poolen, pushen, soften, transferieren, trandieren.

8. Необхідно відзначити запозичення, які мають латинські корені. Багато запозичень проникли в німецьку мову через італійську, французьку, англійську або американський національний варіант англійської мови :

das Cash [lat. – it. – fr. – engl.],	das Management [lat. – it. – engl. – amerik.],
der Charter [lat. – fr. – engl.],	der Merchandiser [lat. – fr. – engl. – amerik.],
der Discount [lat. – fr. – engl.],	das Office [lat. – fr. – engl.],
der Konzern [lat. – fr. – engl.],	der Pool [lat. – fr. – engl. amerik.],
das Limit [lat. – fr. – engl.],	der Roadie [engl. – amerik.].

9. Нові поняття входять у мову не ізольовано, а в мікросистемах, у словотворчих гніздах, які відображають широке коло явищ, оточуючих дане поняття і супроводжують його:

der, die Charter, der Charterer, chartern;
 der Discount, der Discounter;
 der Transfer, transferabel, trensferieren;
 das Leasing, leasen;
 das Limit, limited, limitieren;
 der Manager, das Management, managen;
 der Spot, das Spotlight;
 der Lift, der Liftboy, liften, das Lifting;
 der Seller, der Bestseller;
 der Shop, das Shopping, das Shopping-Centrer, die Shopping-Goods;
 der Survey, der Surveyer,
 die Trademark, die Trade-Union, der Tradeunionismus;
 der Transfer, transferabel, trensferieren.

Ряд запозичень має форму герундія, вони означають абстрактні поняття, якості, процес, властивості, предмет і отримують артикль середнього роду:

das Banking, das Bargaining, das Canvassing, das Floating, das Handling, das Mailing, das Leasing, das Operating, das Scaling, das Teamteaching.

Необхідно відзначити слова, що складені з двох, трьох, чотирьох слів, і пишуться вони через дефіс:

das Field - Reseach,	das Non - food,
das Field - work,	das Roll - on - roll - off -Schiff,
das Joint - venture,	das Off - label - deal,
das Know - how,	das Pick - up - Shop,
das Liwing - wage,	das Rack-jobbing.

Деякі запозичення пишуться в два, три окремих слова:

cash before delivery,	free on board,
cash and carry,	on the road,
cost and freight,	off limits,
free on waggon,	off line,
free alongside ship,	on line.

Розширення семантичної структури слів породжує цілу серію новоутворених складних слів, як, наприклад, слово Markt:

der Markt, die Vermarktung, marktbreit, marktfähig, marktorientiert, marktgängig, der Bau- und Immobilienmarkt, der Absatzmarkt, der Arbeitsmarkt, der Aktienmarkt, die Marktabsprache, der Markanteil, markten, die Marktflecken, die Marktforschung, die Marktfrau, der Markttag, der Marktwert, die Marktwirtschaft, marktschreierisch, das Marktrecht, die Markthalle, der Markthelfer, die Marktlage, die Marktlücke, die Marktordnung, der Marktplatz, der Marktpreis, die Marktpsychologie, der Marktschreier, die Steuer-und Finanzmarkt-reformen, der Rentenmarkt, der Wachstumsmarkt, der Nachausrüstungsmarkt, die

Marktführerschaft, der Euromarkt, die Marktpflegequote, der Käufermarkt, die Marktpräsenz, der Lebensmittelmarkt, die Weinmarktreform, der Türkenmarkt, der Kassa-und Terminmarkt, der Marktumfeld, der PC-Markt [3, 864].

Численний потік і активізацію запозичень не слід розцінювати як негативне явище в сучасній німецькій мові перш за все тому, що вони свідчать про відкритість лексичної системи, про її життєздатність. Мова на подальших етапах еволюції відсіє надлишок елементів, запозичені лексичні одиниці, які змогли адаптуватися в системі, включитися в системні відношення в мові, збагатити сучасну німецьку мову.

Іноземне слово має деяку перевагу – це точність і відхиленість. Іноземне слово, запозичене для визначення будь-якого одного конкретного предмета або поняття, означає його, не збуджуючи ніяких побічних уявлень і асоціацій. Часто запозичення слів отримує більш точне і певне значення, ніж у мові, з якої запозичене. Ця якість запозичення давно і продуктивно використовується в термінології.

Запозичення лексики американського бізнесу міцно утвердилось і є самою яскравою рисою розвитку сучасної німецької мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дементьева Т.М. Европейский союз на страницах немецкого словаря "EU-ABC Lexikon für Politik, Recht, Wirtschaft, Steuern, Finanzen, Institutionen".// Вестник МГУ. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация. 1999.- №1.- С. 140-146.
2. Duden Fremdwörterbuch. Band 2. Bibliographisches Institut Mannheim/Wien/Zürich. Dudenverlag, 1982.
3. Gerhard Wahrig. Deutsches Wörterbuch mit einem Lexikon der deutschen Sprachlehre. Bertelsmann Lexikon Verlag, 1992.
4. Lechner Fremdwörterbuch. Die wichtigsten Fremdwörter, deren Bedeutung Sie kennen sollen. Lechner Verlag, 1993.
5. Нестерская Л.А. О некоторых новых тенденциях в развитии словарного состава современного русского языка. (Социокультурный и лингвистический аспекты) // Вестник Московского университета. Сер.9. Филология.- 1997.-№7. С. 40-47.